

Novelty. The influence of anthroposophy on the work of A. Haba is revealed. This is manifested in the connection of the «philosophy of freedom» with the «music of freedom» in the musical works of the composer, as well as in microchromatics.

The practical significance. The work will help you better understand the musical work of A. Haba. Experiments with sound continue. The composer's work contributed to the growing interest of masters in experimenting with sounds. Although his ways of creative thinking did not become widespread at that time, such interest arose as the «next wave» of the second half of the twentieth century. This is manifested in the work of famous composers. Among them there are many active supporters of anthroposophy, which can be the basis for interesting and promising research.

Key words: A. Haba, anthroposophy, R. Steiner, music of freedom, musical tone, micro-intervals, social organism.

Надійшла до редакції 2.12.2020 р.

УДК 7.011.4: 687.01 <<20/21>>

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ У ДИЗАЙНІ ОДЯГУ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Білякович Ліана Миколаївна – кандидат технічних наук,
професор кафедри дизайну, Київський університет ім. Б. Грінченка

<https://orcid.org/0000-0001-7854-2043>

<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi36.420>

podium-lex@ukr.net

Охарактеризовано феномен інтертекстуальності в культурі постмодернізму. Розглянуто загальнокультурні, естетичні і художньо-проектні передумови, сутність, функції, основні типи, прийоми і засоби інтертекстуальності в дизайні одягу другої пол. ХХ – початку ХХІ ст. Визначено образотворче і формотворче значення інтертекстуальності у творчості провідних світових дизайнерів і творчо-пошукових стратегіях Будинків Мод (Yves Saint-Laurent, Gianni Versace, Gianfranco Ferré, John Galiano, Alexander McQueen, Ann Demeulemeester, Naeem Khan, Gabriele Colangelo, Jeremy Scott, Світлани Тегін, Carven, Valentino, Andrew Gn), заснованих на інтеграції у дизайн одягу текстів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, архітектури, фотографії, літератури шляхом цитування, ремінісценцій, алюзій, стилізації.

Ключові слова: інтертекстуальність, дизайн одягу, постмодернізм, цитування, ремінісценції, алюзії, стилізація.

Постановка проблеми. Інтертекстуальність – властивість тексту взаємодіяти з іншими текстами та інтегрувати їх у власну структуру з набуттям нових образно-пластичних якостей – характерна риса культури постмодернізму. Однією зі сфер прояву інтертекстуальності є дизайн одягу, основою якого з другої пол. 1960-х рр. стали цитати, алюзії, ремінісценції творів образотворчого мистецтва, архітектури, театру, кінематографу – явище, яке досі не одержало вичерпного висвітлення в існуючих наукових дослідженнях. Істотним в обґрунтуванні актуальності обраної теми є вплив наукового осмислення інтертекстуальності на художньо-проектну практику – інтенції дизайнерів і концепції їхніх робіт.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема інтертекстуальності в її філософському, культурологічному, літературознавчому, лінгвістичному вимірах посіла чільне місце в науковому дискурсі останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. Так, окрім Ю. Крістєвої, яка у 1967 р. уперше застосувала поняття «інтертекст» [6], у загальнотеоретичному аспекті її розглядали І. Арнольд [1], Р. Барт, В. Іванов [2], І. Льїн, Ж. Женетт, Ю. Лотман, Н. Пьєге-Гро [12]. В останні десятиліття інтертекстуальність стала предметом вивчення у низці літературознавчих і лінгвістичних робіт (В. Москвіна [8], А. Фатєєвої [14], С. Філіпової [15] та ін.). Водночас, інтертекстуальність у дизайні одягу розглянуто побіжно, без визначення її специфіки в окремих видах художньо-проектної творчості та у контексті ширших питань [2; 4–5; 7; 11; 13]. Позбавленим наукового висвітлення лишається значення інтертекстуальності як образоутворюючої і формоутворюючої основи дизайну одягу другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Мета статті: охарактеризувати загальнокультурні, естетичні і художньо-проектні передумови; сутність, функції, основні типи, прийоми і засоби створення інтертекстуального образу в дизайні одягу другої пол. ХХ – початку ХХІ ст.; визначити образоутворююче і формоутворююче значення інтертекстуальності у творчості провідних світових дизайнерів і творчо-пошукових стратегіях Будинків Мод.

Виклад основного матеріалу. Інтертекстуальність є однією з визначальних рис культури постмодернізму і дизайну одягу другої пол. ХХ – початку ХХІ ст. Передумовами її розвитку стали дискретність картини світу, розуміння культури як тексту [2; 123], полілогічність, переінтерпретація культурної спадщини, її цитування, схильність до іронії та гри. Постмодерністська естетична свідомість визначила принципи художньо-проектної творчості, способи і прийоми організації тексту, заснованого на поліреферентності, взаємозв'язку з іншими текстами, відсиланнях до них на рівні семантики, формотворення, художньої мови, авторських інтенцій і сприйняття.

На семантичному рівні інтертекстуальним «маркером» художньо-проектного твору є зростання змістового наповнення унаслідок взаємодії інтегрованих «екстратекстуальних» семантичних полів. В аспекті художньої мови – мозаїчність виражальних засобів, цитування, алюзії, ремінісценції, асоціативні міжтекстуальні зв'язки. У діахронічно-синхронічному культурному вимірі – полівалентність, множинні перегуки з різнорідними текстами минулої і сучасної культур. У ракурсі авторської інтенції – включення до тексту фрагментів претекстів, інших прецедентних одиниць. На рецептивному рівні – поліваріантність інтерпретацій, упізнавання претекстів у захоплюючій постмодерністській грі. На думку дослідників, необхідним суб'єктом комунікації в ланцюгу «автор – інтертекст – реципієнт» є «інтерпретатор» – мистецтвознавець, художній критик, експерт [9; 21].

Ураховуючи, що предметом інтеграції у дизайнерській творчості слугують елементи різних знакових систем, виокремлюємо *моносеміотичну* та *інтерсеміотичну* побудови інтертекстів, до першої з яких належить взаємодія з образотворчим і декоративно-ужитковим мистецтвом, фотографією, спорідненими з дизайном виражальними засобами (формою, лінією, ритмом, кольором), до другої – асоціативне відтворення вербальних та інших текстуальних джерел (літературних, театральних, музичних тощо).

За характером «знакової репрезентованості» претексту у дизайнерському творі розрізняємо моделі, в яких фрагменти першоджерела зберігають вихідну семантику, адресують до культури певної епохи, стилю, художнього напрямку, творчості митця та дизайнерські рішення, в яких цитовані текстуальні фрагменти емансиповано від вихідних змістових рядів.

За кількістю актуалізованих претекстів диференціюємо одиничний і множинний інтертекстуальні зв'язки. За співвідношенням у структурі дизайнерського об'єкта – синтез, діалогічне зіставлення та естетично осмислений «контраст-конфлікт» елементів різнорідних текстуальних структур. За мірою значущості в творі дизайну одягу його текстуальні прообрази поділяємо на домінантні, фонові і співпідрядні, пов'язані з іншими координаційним зв'язком.

Докладний аналіз колекцій провідних світових дизайнерів засвідчує, що найчисленнішу групу інтертекстуальних дизайнерських рішень засновано на ремінісценціях і цитуванні творів *живопису* (рідше – графіки), переважно другої пол. XIX – початку XXI ст., що зумовлено спорідненістю виражальних засобів дизайну одягу та образотворчого мистецтва і тенденцією зростанням «експозиційності» дизайнерських робіт.

Витоки інтертекстуальних зв'язків дизайну одягу і живопису сягають 1930-х рр., коли італійський модельєр Elsa Schiaparelli створила легендарні «сукню-лобстер», «сукню-скелет», «сукню-сльози» за ідеями Сальвадора Далі. Початок застосуванню постмодерністського принципу цитування як основного засобу виразності поклала колекція Yves Saint-Laurent «Mondrian Look» (1965 р.), в якій упізнаванні фрагменти картин Піта Мондріана домінували у структурі дизайнерських робіт. Реалізацією постмодерністського принципу «*deja vu*» стали колекції Yves Saint-Laurent за мотивами полотен Ван Гога, А. Матісса, П. Пікассо, Ж. Брака, Е. Ворхола з домінуванням цитат живописних джерел.

Іл. 1. Yves Saint-Laurent. «Mondrian Look». 1965. URL: <https://www.pinterest.ca/pin/366621225894854855/>

У дизайні одягу 1980–2010-х рр. інтертекстуальні зв'язки з образотворчим мистецтвом стали виразом постмодерністських гри та іронії з редуцією або збереженням вихідних семантичних полів. Прикладом слугує чорно-біла сукня з колекції John Galliano haute couture осінь/зима 2007–2008 рр. із цитатним відтворенням на ліфі графічного жіночого портрета Пабло Пікассо – творця образу «*шкірки-квітки*»,

покладеного в основу «New Look». Іронічну інтерпретацію семантики живописного твору зустрічаємо в молодіжних комплектах Carven із цитатами триптиху І. Босха «Сад земних насолод» (1500–1510 рр.).

Найчисленнішу групу в дизайні одягу 1980–2010-х рр. утворюють моделі, засновані на цитуванні живописних творів поза вихідною семантикою, з розгортанням асоціацій, інспірованих настроєвою спорідненістю з першоджерелом. Так, у жакеті Yves Saint-Laurent (1988) із цитатою полотна Ван Гога «Ваза з 15-ти соняхами» збережено притаманну претексту сугестивну «високу жовту ноту» (Ван Гог), що інспірує асоціацію «соняхи – сонце – спекотність – пристрасть, спалах почуттів». Виразності інтертекстуальному зв'язку надає віртуозна імітація ручною об'ємною вишивкою вангогівської техніки імпастро – густих, об'ємних, експресивних мазків. Як і загалом у мистецтві постмодернізму, складником дизайнерського образу є захоплююче упізнавання першоджерела.

Подвійним посиланням на серію Ван Гога «Соняхи» (1988–1989) і жакет Yves Saint-Laurent (1988) позначено сукню з цитатним зображенням квітів із колекції весна/літо 2012 р. американського бренду Rodarte. Багатовимірність постмодерністських інтертекстуальних зв'язків підтверджує актуалізація в образі соняха артикульованої Ван Гогом символіки надії, відмінної від експресивних пристрасних інтонацій дизайнерського образу Yves Saint-Laurent.

Драматизм жіночого світовідчуття відтворено у сукнях з колекції prêt-à-porter весна/літо 2014 р. американського дизайнера Naeem Khan із цитатами картин мексиканської художниці Ф. Калло, сповнених пристрасті, болю, жаги життя.

Окрему групу утворюють моделі, в яких, як у колекції Gabriele Colangelo prêt-à-porter весна/літо 2013 р. за мотивами картин К. Малевича, предметом осмислення постають *принципи формотворення* художнього напрямку чи творчості митця.

У низці випадків колажування цитат позбавляється постмодерністських гри та іронії, набуває серйозності і присвячується пам'яті митця. Прикладом слугує колекція Gianni Versace за мотивами полотен Е. Ворхола, одна з кращих моделей якої заснована на цитуванні приналежних «королю» поп-арту портретів М. Монро. «Епітафією» П. Пікассо сприймається колекція Jeremy Scott бренду Moschino весна/літо 2020 р., заснована на ідеї «модель як живописне полотно» [17; 27] й відтворенні у силуетах, колористиці і принтах формальних принципів і провідних мотивів творчості митця (театру, цирку, кориди, танцю тощо). Постмодерністським ігровим прийомом слугують рами, що засвідчують зв'язок дизайнерських рішень з живописом і трансформують модель у самоцінний художній твір. В окремих випадках дизайнер вдається до інсталяції, як у моделі з ліфом-гітарою – цитатою картини П. Пікассо.

Іл. 2. Jeremy Scott. Відтворення у дизайні одягу самоцінності живописних площин, характерної для творчості П. Пікассо. Колекція весна/літо 2020 р.
URL: <http://www.profi-fashion.com/artfashion-zhivopis-v-mode/>

Різновидом інтертекстуального зв'язку дизайну одягу з живописом є відтворення цілісних образів, як у сукні з колекції John Galliano haute couture весна/літо 2009 р., інспірованої полотном Рембрандта «Єврейська наречена» (1665).

Проявом інтертекстуальності в дизайнерській творчості є імітація у просторі подіуму процесу творення картин. Прикладом слугує фінал показу колекції Alexander McQueen весна/літо 2013 р., на якому топ-модель Шалом Харлоу зійшла на обертову платформу, а два роботи поливали фарбами її білу сукню, створюючи принт, що нагадує абстракції Дж. Поллока.

Поширеним типом інтертекстуального зв'язку дизайну одягу і живопису є відображення колористики полотен в абстрактних *принтах* тканин. Так, у вечірній сукні з колекції John Galliano haute couture осінь/зима 2007–2008 рр. предметом дизайнерської інтерпретації слугували полотна представника абстрактного експресіонізму, американського художника М. Ротко. Аналогічний прийом застосовано в колекції John Galliano haute couture весна/літо 2008 р. за мотивами картин Г. Клімта.

Прикладом інтертекстуальних зв'язків дизайну одягу і *декоративно-ужиткового мистецтва* є модель із колекції John Galliano haute couture осінь/зима 2000–2001 рр., що відсилає до мейсенівських порцелянових статуєток, які утілювали естетичні пріоритети XVIII ст. та увійшли до культурного побуту «*siècle galante*». Важливим аспектом дизайнерського рішення є актуалізація мотиву ляльки, наділеного високим семіотичним статусом і конституйованого на межі реальності, містики та ілюзії, смерті і життя. Особливістю дизайнерського образу є розширення концепту, «включеного в одну з парадигм постмодерністської свідомості з її кліпово-контекстуальними та асоціативно-пародійними законами» [10; 379]. Постмодерністським культурним кодам відповідає зрівняння ляльки і людини. Виразності колекції сприяє контраст вишуканої рокайльної стилістики і бруталного, шокуючого, потворного – священика-трансгендера, андрогіна у військовій уніформі XIX ст., персонажів інфернальних «готичних» романів і садомазохістських видінь.

Іл. 3. John Galliano. Сукня, створена за мотивами жіночого рокайльного костюма і мейсенівських порцелянових статуєток. Колекція haute couture осінь/зима 2000–2001 рр.
URL: <https://www.pinterest.com/pin/523332419192252869/>

Інтертекстуальність образно-пластичних рішень характерна для колекції осінь 2020 р. креативного директора бренду Moschino, американського дизайнера Jeremy Scott, зі шкіряними молодіжними комплектами, декорованими сценами, що сюжетно нагадують «*fête galante*» французьких живописців XVIII ст., колірно – біло-синю делфтську порцеляну, стилістично – мультфільми Disney.

Інтертекстуальний зв'язок з *архітектурою* притаманний колекції Gianfranco Ferré haute couture весна/літо 1992 р., в яких шляхом стилізації, асоціації і цитування відтворено форми іонійської і корінфської колон – утілення жіночності, вишуканості, струнності. Так, із давньогрецькою архітектурою довгу хітоноподібну сукню споріднюють рукави-ліхтарики, що нагадують завитки під абакою корінфської капітелі, мереживні листки аканту, горизонтальні смуги зі стилізованими овами і прямокутниками, схожими на «сухарики» між архітравом і карнизом малоазійського іонійського ордеру. Форми іонійських волют і листків аканту прочитуються в кроєній по косій білій сукні з рельєфним декором. Асоціації з сонцем Еллади і світлоносним пароським мармуром викликають біло-кремові тканини і золото декору.

Іл. 4. Gianfranco Ferré. Сукня з колекції haute couture весна/літо 1992 рр., що відсилає до античної іонійської колони. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_LcKDPH7LcY

Інтертекстуальний зв'язок з монументальним живописом і декоративно-ужитковим мистецтвом, різноманітність творчих рішень, епатування глядача і внутрішня «конфліктність» дизайнерських образів характерні для колекції Gianni Versace haute couture осінь/зима 1991–1992 рр. Так, у комплекті з бюстгальтером і жакетом зі стилізаціями камей і цитатами етруських розписів прочитуються відсилання до діонісійських античних першоначал. «Конфлікт» семантики вихідних культурних текстів покладено в основу моделі молодіжної куртки з аплікативним зображенням Одігітрії, доповненої міні-спідницею та еротичними ботфортами. Спадкоємність сучасності і минувшини візуалізовано у класичному костюмі з принтами з цитат етруських розписів, меандру, фрагментів елліністичних скульптур.

Застосування методу асоціації у посиланні на твір декоративно-ужиткового мистецтва і пошук суголосних йому інтонацій і форм притаманні колекції С. Тегін весна/літо 2015 р. за мотивами шпалер «Полювання на єдиного рога» (1495–1505) із музею Клойстерс (Нью-Йорк). Особливістю дизайнерського рішення є актуалізація давньої символіки і надання їй сучасних звучань. Так, властиве середньовіччю ототожнення єдиного рога із відданим коханням відтворено у м'якості драперій, округлості ліній, домінуванні білої барви як символу чистоти почуттів. Інтертекстуальні перегуки простежуються між силуетами суконь і вбранням дівчини зі шпалери «Вполонений єдиного рога». Інтертекстуальним маркером сприймається дрібноквітковий принт – цитата «mille fleurs».

Інтертекстуальні асоціативні і «цитатні» зв'язки з доробком британської фотомисткині другої пол. XIX ст. Джулії Маргарет Кемерон характерні для колекції Ann Demeulemeester prêt-à-porter осінь/зима 2005–2006 рр. Так, асоціації зі старими світлинами викликають поєднання світлих і темних тонів, перлові намиста, м'які драперії кремових шовкових тканин. Перегуки минувшини і сучасності віддзеркалює контраст вікторіанських комірців-стійок, вузьких ліфів, широких спідниць, трансформованих в баски, брюк, спортивних курток, вуличного взуття. Пластичної виразності моделям надає поєднання деконструкції і філігранної стилізації історичних форм. Проявом «цитатних» інтертекстуальних зв'язків є фрагменти світлин Джулії Маргарет Кемерон на футболках в багатошаровому, пластично виразному жіночому і чоловічому вбранні. Важливого значення у конституюванні інтертекстуального дизайнерського образу набуває авторська артикуляція задуму колекції, заснованої на зверненні до минулого задля створення «нового, відкритого майбутньому образу» [16].

Окрему групу в дизайні одягу другої пол. XX – початку XXI ст. утворюють моделі, засновані на інтертекстуальних зв'язках з літературою: на рівні авторського задуму, семантичного підґрунтя, формотворення, сприйняття. Так, оригінальним дизайнерським рішенням на основі класичної літератури XIX ст. є колекція John Galliano «Втеча юної принцеси Лукреції з більшовицької Росії» haute couture осінь/зима 1993–1994 рр., в якій тендітна, юна, відчайдушна героїня поєднала жертвовність Соні Мармеладової зі «Злочину і покарання» Ф. Достоевського, одухотвореність Лізи Калігіної з «Дворянського гнізда» І. Тургенєва, чуттєвість Анни Кареніної з однойменного роману Л. Толстого. Історичними «маркерами» моделей слугують сукні з вузькими ліфами, спідницями на кринолінах, рукавами-gigot.

Асоціативне осмислення поліфонічного, гротескного, фантазійного модерністського роману «Орlando» (1928) В. Вульф, сюжет якого охоплює понад 350 років, частину з яких вічно юний герой проживає чоловіком, іншу – жінкою, характерне для колекції Ann Demeulemeester prêt-à-porter осінь/зима 2007–2008 рр. із примхливим поєднанням різностильових, багатощарових, аструктурних форм.

Висновки. Отже, маємо підстави стверджувати, що інтертекстуальність, як універсальна характеристика культури постмодернізму, є невід'ємним складником дизайну одягу другої пол. ХХ – початку ХХІ ст. Аналіз доробку провідних світових дизайнерів засвідчує, що її проявами стали моносеміотична та інтерсеміотична побудова дизайнерських образів на основі цитування, стилізації, інтерпретації, асоціації творів образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва, фотографії, літератури.

На змістовому рівні функцією інтертекстуальності є збагачення семантики дизайнерського твору завдяки взаємодії кількох семантичних полів. На формальному – інтеграція і «переклад» на мову дизайну виражальних засобів і формотворчих принципів першоджерел, на рецептивному – інтерпретативна відкритість, «вгадування», «упізнавання», поліваріантність прочитань.

За «знаковою репрезентативністю» претекстів у структурі дизайнерського образу виокремлюємо дві групи художньо-проектних робіт. До першої відносимо моделі, в яких цитовані чи інтерпретовані елементи зберігають вихідну семантику, відсилають до культури епохи, стилю, художнього спрямування, творчості митця (John Galliano, Valentino, Naeem Khan, Gianfranco Ferré). До другої – дизайнерські рішення, в яких цитований, інтерпретований чи асоціативно осмислений текст емансиповано від вихідних змістових культурних рядів (Yves Saint-Laurent, Rodarte, Naeem Khan, Andrew Gn, Gabriele Colangelo, Gianni Versace, Jeremy Scott, Ann Demeulemeester). Проявом інтертекстуальності є імітація у просторі подіуму процесу творення картин (Alexander McQueen).

За мірою значущості у структурі дизайнерського об'єкта його текстуальні прообрази поділяємо на домінуючі, конститууючі семантичну основу нової форми, співвідрядні і фонові. Класифікаційним критерієм слугує інтертекстуальний зв'язок із множинними чи єдиним першоджерелом.

Перспективи подальших досліджень. Перспективними спрямуваннями подальших досліджень є всебічне, поглиблене вивчення інтертекстуальності в дизайні одягу кінця ХХ – початку ХХІ ст. у специфіці її проявів у межах дизайнерських шкіл та аналіз інтертекстуальності у парадигмі постмодернізму.

Список використаної літератури

1. Арнольд И. В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность. Санкт-Петербург : Изд-во СПбГУ, 1999. 444 с.
2. Блюмин М. А. Влияние творчества К. Малевича на современных дизайнеров костюма. *Труды Санкт-Петербург. гос. ин-та культуры*. 2008. С. 22–29.
3. Иванов В. В. Избранные труды по семиотике и истории культуры : в 7 т. Москва : Языки славянской культуры, 2004. Т. 3. 815 с.
4. Клубникова С. А. Дизайн костюма и живопись : от изучения к творчеству. *Царскосельские чтения*. 2012. С. 189–192.
5. Короленко М. В. Ідеї Казимира Малевича та сучасний дизайн одягу (на прикладі Великої Британії). URL : [file:///C:/Users/%D0%9B%D0%B5%D1%81/Downloads/Vknukim_myst_2013_28_14%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9B%D0%B5%D1%81/Downloads/Vknukim_myst_2013_28_14%20(1).pdf)
6. Кристева Ю. Избранные труды : Разрушение поэтики. Москва : РОС-СПЭН, 2004. Сер. : Книга света. 656 с.
7. Мельник М. Т. Мода в контексті художніх практик ХХ століття : дис. ... канд. миств. : 26.00.01 – теорія та історія культури / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : КНУКіМ, 2008. 189 с.
8. Москвин В. П. Интертекстуальность : категориальный аппарат и типология. *Известия Волгоград. гос. пед. ун-та*. 2013. С. 54–59.
9. Моташкова С. В. Феномен интертекстуальности : итоги и проблемы исследования. *Вестник Воронеж. гос. ун-та*. Серия : Лингвистика. 2011. С. 19–23.
10. Осипова Н. О. «Кукольный текст» современной культуры : мифосемиотика мотива. *Вестник Вятск. гос. ун-та*. 2012. С. 119–122.
11. Пендикова И. Интертекст как метод формообразования в дизайне. *Вестник Томск. гос. ун-та. Культурология и искусствоведение*. 2019. № 34. С. 129–136.
12. Пьеге-Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности / пер. с фр. общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. Москва : Изд-во ЛКИ, 2008. 240 с.
13. Тканко О. Джерельна база дизайнерських розробок одягу в сучасній українській моді. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми. сучасності*: зб. наук. пр. Київ : Вид. центр КНГУ, 2008. Вип. 21. С. 314–320.
14. Фатеева А. С. Интертекстуальность в культуре : к феноменологическому срезу проблемы. *Вестник Моск. гос. лингвист. ун-та*. Гуманит. науки. 2015. С. 185–204.
15. Филиппова С. Г. Интертекстуальность как средство объективизации картины мира автора : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Санкт-Петербург : Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена, 2008. 199 с.
16. Ann Demeulemeester. Fashion Show Pret a Porter Women Autumn Winter 2005–2006. Paris 1 of 3. URL : <https://www.dailymotion.com/video/x25odyq>

17. Phels N. Moschino. Spring 2020. Ready-to-wear. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2020-ready-to-wear/moschino>

References

1. Arnol'd I. V. Semantika. Stilistika. Intertekstual'nost'. Sankt-Peterburg : Izd-vo SPbGU, 1999. 444 s.
2. Blyumin M. A. Vliyaniye tvorchestva K. Malevicha na sovremennykh dizaynerov kostyuma. *Trudy Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo instituta kul'tury*. 2008. S. 22–29.
3. Ivanov V. V. Izbrannyye trudy po semiotike i istorii kul'tury : v 7 t. Moskva : Yazyki slavyanskoy kul'tury, 2004. T. 3 : Sravnitel'noye literaturovedeniye. Vsemirnaya literatura. Stikhotvoreniye. 815 s.
4. Klubnikina S. A. Dizayn kostyuma i zhivopis' : ot izucheniya k tvorchestvu. *Tsarskosel'skiye chteniya*. 2012. S. 189–192.
5. Korolenko M. V. Ideyi Kazymyra Malevycha ta suchasnyy dyzayn odyahu (na prykladi Velykobrytaniyi). URL : [file:///C:/Users/%D0%9B%D0%B5%D1%81/Downloads/Vknukim_myst_2013_28_14%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9B%D0%B5%D1%81/Downloads/Vknukim_myst_2013_28_14%20(1).pdf)
6. Kristeva Yu. Izbrannyye trudy: Razrusheniye poetiki. Moskva : Rossiyskaya politicheskaya entsiklopediya (ROS-SPEN), 2004. Ser. : Kniga sveta. 656 s.
7. Melnyk M. T. Moda v konteksti khudozhnikh praktyk XX stolittya : dys. ... kand. Mystetstvovnavstva : 26.00.01 – teoriya ta istoriya kultury / Kyivskyy natsionalnyy un-t kultury i mystetstv. Kyiv : KNUKiM, 2008. 189 s.
8. Moskvina V. P. Intertekstual'nost' : kategorial'nyy aparat i tipologiya. *Izvestiya Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta*. 2013. S. 54–59.
9. Motashkova S. V. Fenomen intertekstual'nosti : itogi i problemy issledovaniya. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta*. Seriya : Lingvistika i mezhkul'turnaya kommunikatsiya. 2011. S. 19–23.
10. Osipova N. O. «Kukol'nyy tekst» sovremennoy kul'tury : mifosemiotika motiva. *Vestnik Vyatskogo gosudarstvennogo universiteta*. 2012. S. 119–122.
11. Pendikova I. Intertekst kak metod formoobrazovaniya v dizayne. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*. Kul'turologiya i iskusstvovedeniye. 2019. № 34. S. 129–136.
12. P'yeghe-Gro N. Vvedeniye v teoriyu intertekstual'nosti / per. s fr. obshch. red. i vstup. st. G. K. Kosikova. Moskva : Izd-vo LKI, 2008. 240 s.
13. Tkanko O. Dzherelna baza dyzaynerskykh rozrobok odyahu v suchasnyy ukrayinskiy modi. *Aktualni filosofski ta kulturolohichni problemy suchasnosti* : zb. nauk. prats. Kyiv : Vyd. tsentr Kyivskoho nats. linhv. universytetu, 2008. Vyp. 21. S. 314–320.
14. Fateyeva A. S. Intertekstual'nost' v kul'ture : k fenomenologicheskomu srezu problemy. *Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta*. Gumanitarnyye nauki. 2015. S. 185–204.
15. Filippova S. G. Intertekstual'nost' kak sredstvo ob'yektivizatsii kartiny mira avtora : dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.04. Sankt-Peterburg : Ros. gos. ped. un-t im. A. I. Gertsena, 2008. 199 s.
16. Ann Demeulemeester. Fashion Show Pret a Porter Women Autumn Winter 2005–2006. Paris 1 of 3. URL : <https://www.dailymotion.com/video/x25odyq>
17. Phels N. Moschino. Spring 2020. Ready-to-wear. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2020-ready-to-wear/moschino>

ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ В ДИЗАЙНЕ ОДЕЖДЫ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX – НАЧАЛА XXI ВВ.

Билякович Лиана Николаевна – кандидат технических наук, профессор кафедры дизайна, Киевский университет им. Б. Гринченка, г. Киев

Охарактеризовано феномен интертекстуальности в культуре постмодернизма. Рассмотрено общекультурные, эстетические и художественно-проектные предпосылки, сущность, функции, основные типы, приёмы и средства интертекстуальности в дизайне одежды второй половины XX – начала XXI вв. Определено образное и формообразующее значение интертекстуальности в творчестве ведущих мировых дизайнеров и творческо-поисковых стратегиях Домов Мод (Yves Saint-Laurent, Gianni Versace, Gianfranco Ferré, John Galiano, Alexander McQueen, Ann Demeulemeester, Naeem Khan, Gabriele Colangelo, Jeremy Scott, Светланы Тегин, Carven, Valentino, Andrew Gn), основанных на интеграции в дизайн одежды элементов текстов изобразительного и декоративно-прикладного искусства, архитектуры, фотографии, литературы путём цитирования, реминисценций, аллюзий, стилизации.

Ключевые слова: интертекстуальность, дизайн одежды, постмодернизм, цитирование, реминисценции, аллюзии, стилизация.

INTERTEXTUALITY IN THE DESIGN OF THE CLOTHES OF THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY – THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

Bilyakovych Liana – PhD in Technical Sciences, Professor of the Department of Design Institute of Arts – Borys Grinchenko Kyiv University

The phenomenon of intertextuality in the culture of postmodernism is characterized. The cultural, aesthetic, and artistic and design prerequisites, as well as the essence, functions, main types, techniques, and means of intertextuality in the design of the clothes of the second half of the 20th century – the beginning of the 21st century are considered. The image-forming and

shape-forming means of intertextuality in the works of the leading world designers and in the creative and search strategies of the Fashion Houses (such as Yves Saint-Laurent, Gianni Versace, Gianfranco Ferré, John Galiano, Alexander McQueen, Ann Demeulemeester, Naeem Khan, Gabriele Colangelo, Jeremy Scott, Svetlana Tegin, Carven, Valentino, Andrew Gn) are determined, which are based on the integration of texts of painting, graphics, architecture, sculpture, decorative and applied art, photography, and literature in the design of the clothes by citation, reminiscences, allusions, stylization.

Key words: intertextuality, design of the clothes, postmodernism, citation, reminiscences, allusions, stylization.

UDC 7.011.4: 687.01 <<20/21>>

INTERTEXTUALITY IN THE DESIGN OF THE CLOTHES OF THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY – THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

Bilyakovych Liana – PhD in Technical Sciences, Professor of the Department of Design Institute of Arts – Borys Grinchenko Kyiv University

The aim of the article is to characterize the cultural, aesthetic, and artistic and design prerequisites; the essence, functions, main types, techniques, and means of intertextuality in the design of the clothes of the second half of the 20th century – the beginning of the 21st century; to determine the image-forming and shape-forming means of intertextuality in the works of the leading world designers and in the creative and search strategies of the Fashion Houses.

Research methodology. The methodological basis of the research is formed by the principles of a systematic approach, the comparative-historical method of analysis, and the method of stylistic analysis of art.

Results. It is shown that intertextuality is an integral part of the design of the clothes of the second half of the 20th century and the beginning of the 21st century. It is found that monosemiotic assimilation of the elements of works of painting, graphics, decorative and applied art became its manifestation, to a lesser extent – assimilation of the elements of photo art and literature using the methods of citation, stylization, interpretation, association, on the basis of synthesis, «dialogue» or «contrast-conflict». It is argued that at the substantive level, the function of intertextuality is to enrich the semantics of the design work through the interaction of several semantic fields. At the formal level, its function is to integrate the expressive means of other forms of artistic creativity and to «translate» the shape-forming principles of primary sources into the language of design. At the receptive level, its functions are interpretative openness, polyvariety of readings.

Novelty of the article consists in theoretical substantiation and analysis of the problem of intertextuality in the design of the clothes of the second half of the 20th century and the beginning of the 21st century, using the considerable empirical material.

The practical significance. The practical significance of the article is conditioned by the possibility to use presented materials in the preparation of methodological manuals, lectures, practical classes and seminars for training courses «Theory of Fashion», «History of the Costume», «Fashion History of the 20th Century».

Key words: intertextuality, design of the clothes, postmodernism, citation, reminiscences, allusions, stylization.

Надійшла до редакції 10.12.2020 р.

УДК 78.07.034:784.2PORPORA

МИСТЕЦТВО BELL CANTO ЕПОХИ БАРОКО В МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ХХІ СТОЛІТТЯ (НА ПРИКЛАДІ НІР-ІНТЕРПРЕТАЦІЇ «ALTO GIOVE» Н. ПАРПОРА)

Щербіна Інна Василівна - кандидат мистецтвознавства, доцент
доцент кафедри музикознавства та вокально-хорового мистецтва,
Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини, м. Умань
<https://orcid.org/0000-0003-2515-2468>
<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi36.421>
mitra5@ukr.net

Вокальний твір «Alto Giove» з опери «Поліфемо» Н. Порпора досліджено як феномен мистецтва Bell Canto в контексті тенденцій розвитку НІР-інтерпретації барокових творів у світовій культурі ХХІ ст. Обґрунтовується необхідність музикологічного вивчення творчої спадщини Н. Порпора в галузях виконавського музикознавства і теорії музичної інтерпретації. На основі музикознавчого аналізу тексту партії Ачі «Alto Giove» і драматургії лібрето опери: визначено афект, структуру і семантику нині відомих версій редакції сольного номеру; виявлено особливості стилю композиторського письма; розглянуто варіанти вокально-виконавської репрезентації художнього твору; сформульовано основні принципи колоратурної інтерпретації арії в стилі барокового бельканто ХVІІІ століття.

Ключові слова: Н. Порпора, арія «Alto Giove», мистецтво барокового бельканто, колоратурна інтерпретація

Постановка проблеми, її актуальність та зв'язок із важливими практичними завданнями значення вирішення проблеми. Вагомий внесок Н. Порпора в розвиток світової музичної культури є безцінним і одночасно малодослідженим: вокальні вправи «Il famoso faglio di Porpora» поширено впроваджені у сучасну співочу практику; арія «Alto Giove» стабільно залишається у центрі уваги